

**DET MENER
MODERATERNE**

INDHOLDSFORTEGNELSE

INDLEDNING	5
VÆRDIGRUNDLAG: Et samfund med plads til alle, uanset alder, evner, herkomst og holdninger	7
KLIMA OG ENERGI: Grøn konsekvens	10
KULTUR: Kulturen binder os sammen	13
SKAT: Beskatningen skal både være retfærdig og skabe motivation	16
LIVSFASER: Hverdagen skal hænge sammen hele livet	18
UNGDOMSUDDANNELSER: Alle skal have en ungdomsuddannelse	21
UNGES MISTRIVSEL: Unge skal trives	23
FAMILIE: Familien er samfundets kerne	26
ARBEJDSMARKED: Et arbejdsmarked for alle aldre og forudsætninger	29
PENSION: Alle skal spare op til tiden efter arbejdslivet	31
ÆLDREPLEJE: Kompetencer og drivkraft giver bedre pleje end regler	34
SUNDHED: Nærhed og ekspertise giver et bedre sundhedsvæsen	37
OFFENTLIGE OG PRIVATE INSTITUTIONER: Offentlige uddannelses- og velfærdsinstitutioner skal drives som selvstændige enheder	39
VÆKST OG IVÆRKSÆTTERI: Vi skal kæle for iværksætterne	43
SOCIALT UDSATTE: Vores udsatte medborgere skal hjælpes på deres præmisser	45
RIGSFÆLLESSKABET: Rigsfællesskabet er baseret på gensidig respekt og fælles interesser	47
FORSVAR OG SIKKERHED: Danmarks tryghed er baseret på alliancer mellem frie lande	49
MARKED: Frihandel skaber velstand	53
EU: EU skal styrkes på kerneområderne	55
RETSPOLITIK: Retten til frihed og tryghed - i en stærk retsstat	57
INDVANDRING OG INTEGRATION: Åbent for alle, der kan og vil	59
KIRKE OG RELIGION: Religion er en privatsag	61

MODERATERNE

INDLEDNING

Moderaterne er opstået ud af et brændende ønske om at skabe et bedre Danmark. Et Danmark med frihed, frisind, virkelyst og fremgang, hvor krav og pligter går hånd i hånd med respekt for andre medborgere.

Danmark er grundlæggende et fantastisk land at bo og leve i. At vokse op, stifte familie og blive gammel i. Danmark har på mange måder fundet opskriften på et samfund, hvor frihed og fællesskab er ensbetydende med udpræget lighed, men også ret til at forfølge egne drømme – hvor forskellen mellem høj og lav er i balance, og hvor der er mere, der samler os end splitter os.

Det er ikke kommet af sig selv. Og det forbliver ikke sådan. Det kræver, at vi dynamisk udvikler vores land, så det også om 10, 20 og 50 år er trygt og godt. Det kræver, at vi fordomsfrit søger løsninger på de udfordringer, vi står overfor.

Det gælder særligt den offentlige sektor, hvor der er brug for en stille revolution på ledelsesgangene såvel som i arbejdsrummet, som læreren, sygeplejersken og hjemmehjælperen hver dag fylder med undervisning, omsorg og pleje. Karrierestigen for samfundets varme hænder fører ad trin, hvor temperaturen gradvis daler, indtil læreren administrerer i stedet for at undervise, og dygtige sygeplejersker planlægger i stedet for at gå forrest i plejen af syge.

Dansk politik er gået i stå. Lovmøllen kværner og debatten triller lystigt afsted i medierne, men alt kører i samme rille og kredser om de samme emner og fastlåste politiske positioner.

Ingen tør tænke nyt eller højt. Det forhindrer fremskridt, og at vi træffer de rigtige valg for Danmark. Det vil Moderaterne ændre. Vi tør tænke højt, og vi tør tænke nyt – også udenfor de vante rammer og udenfor den gængse definition af, hvad der kan lade sig gøre.

Moderaterne vil sprænge stilstanden og være brohoved for et nyt samarbejde i dansk politik. Et samarbejde mellem partier, der tør tænke længere frem end til næste avisforside og meningsmåling. Et samarbejde om forandring, der fornyer og udvikler Danmark med fokus på næste generation.

Det har Danmark brug for.

VÆRDIGRUNDLAG:

ET SAMFUND MED PLADS TIL ALLE, UANSET ALDER, EVNER, HERKOMST OG HOLDNINGER

Den nordiske samfundsmodel er udviklet gennem generationer og hører til blandt de mest harmoniske og stabile i verden. Den er baseret på personlig frihed, hjælpsomhed og tillid, som er værdier, der hører uløseligt sammen. Den personlige frihed forudsætter respekten for det enkelte menneskets ret til at bestemme over sit eget liv og sin krop og identitet. Men alt går ikke altid, som vi planlægger, og så er det trygt at kunne regne med hjælp fra fællesskabet. Ikke blot i krisituationer, men også når vi gennemgår livsfaser, hvor vi har brug for fællesskabets støtte. Friheden og viljen til at hjælpe hinanden udgør fundamentet for den tillid, som kendetegner de nordiske samfund.

Vi vil gerne bevare grundstrukturen i denne samfundsmodel, men vi må løbende tilpasse den, så den fungerer under de skiftende udfordringer, Danmark står overfor. Ændringer i demografien, klimasituationen, konkurrenceforholdene, det europæiske sikkerhedsbillede og den forandrede verdensorden kræver løbende justeringer i den måde, vi må indrette os på.

Der skal være plads til os alle, uanset alder, evner, herkomst og holdninger. Vi gennemlever forskellige faser i livets løb, hvor fysisk formåen, arbejdskapacitet og behov ændrer sig. Vi besidder ikke alle de samme evner og færdigheder, men vi har ikke desto mindre ret til at udnytte dem, vi har til gavn for os selv og for det samfund, vi er en del af.

Danmarks befolkning er sammensat af mennesker med forskellige kulturelle rødder og forskellige politiske holdninger. Det skal der være plads til, så længe det ikke udfordrer de moralske og etiske standarder, vores demokrati og retsopfattelse bygger på. Vi hylder tolerancen, men tolerance er ikke det samme som blind accept af enhver tænkelig adfærd. Alle borgere må acceptere det værdigrundlag, vi i Danmark har udviklet gennem generationer. Det indebærer, at alle borgere må overholde vores love, og at vi ikke accepterer kønsdiskrimination, social kontrol, mobning og nedværdigelse af vores medborgere.

Lovgivning tager udgangspunkt i to hensyn, som ofte er modsat rettede: adfærd og retfærdighed. Lovgivningen skal motivere borgerne til at udvise den adfærd, der bedst tjener samfundet som helhed, uanset om målepunktet er vækst, tilknytning til arbejdsmarkedet, klimabeskyttelse eller sundhed. Men retfærdighed er også et vigtigt element. Derfor afleverer mennesker med høje indkomster en større andel af indtjeningen til fællesskabet end dem, der tjener mindre. Både adfærds- og retfærdighedshensyn er vigtige.

Danmark er et af verdens mest lige samfund. Lighed er med til at styrke sammenhængskraft og tillid, men hvis den er påtvunget, kan den også hæmme motivationen. Vores mål er ikke økonomisk lighed, men vi går ind for chancelighed, så alle borgere, uanset social baggrund, gives samme mulighed for at udnytte egne evner til både egen og samfundets fordel.

Der skal være plads til ambitioner. Det, der driver samfundet fremad og skaber økonomisk vækst, er, at nogen har ambitioner om at udvikle nyt, at forbedre noget eksisterende eller at arbejde videre med noget, der allerede fungerer godt. Samfundet skal ikke stille hindringer i vejen for disse ildsjæle.

Alle vi borgere har rettigheder og pligter. Vi har ret til at være instruktører i vores eget liv, til at sige vores mening, til at vælge vores politikere og til at rejse, hvorhen vi vil. Men vi har også pligt til at forsørge os selv, hvis vi kan, til at bidrage til fællesskabet, og frem for alt til at behandle vores medborgere ordentligt.

Beslutninger skal træffes så tæt på borgeren som muligt. De fleste beslutninger bør den enkelte borger selv kunne træffe i nogle tilfælde sammen med familien eller bofællesskabet. Men der er opgaver, vi kun kan løse i større fællesskaber. Det er kommunen, borgeren møder i dagligdagen, og den må have frihed til at tilbyde en service, som er tilpasset lokale ønsker og behov. Staten er ansvarlig for at sætte de overordnede rammer, men de må aldrig blive så snævre, at det kommunale selvstyre reelt sættes ud af kraft.

Vi hylder forskelligheden, fordi den udspringer af det enkelte menneskes egne ønsker. Nok ønsker vi at påvirke borgernes adfærd i en samfundsgavnlig retning, men vi foretrækker at motivere frem for at begrænse. Politikerne kan ikke lovgive sig til det perfekte og retfærdige samfund ved ingeniørkunst, dertil er det alt for kompliceret.

Demokrati er ikke det samme som flertalsdiktatur. Flertallet er således også forpligtet til at tage hensyn til mindretallet, fordi det styrker sammenhængskraften i samfundet. Demokrati er også kunsten at finde kompromiser, som flest mulige borgere kan se sig selv i. Af og til må der dog træffes enten-eller-beslutninger, hvor det er svært at imødekomme mindretallet. Det er demokratiets pris.

1700- og 1800 tallets filosoffer har i den grad præget den måde, vi har indrettet vores samfund på. Mange af de principper, vi i dag tager for givet, er hentet fra oplysningstidens tankegods, og det har vi grund til at være taknemmelige for. Men vi bør ikke alene basere en samfundsmodel på tanker, som er udtænkt for 2-300 år siden i en tid, hvor samfundet var enklere og mere stationært. Vi lever i dag i et samfund med høj specialisering og med økonomiske rammebetingelser og teknologi, der ændrer sig med lynets hast.

Derfor tager vi som pragmatikere udgangspunkt i det samfund, vi lever i her og nu. Det er her vi skal udvikle os videre fra.

MODERATERNE MENER:

- at den personlige frihed forudsætter respekt for det enkeltes ret til at bestemme over sit eget liv, men i de forskellige livsfaser har vi behov for fællesskabets støtte.
- at der skal være plads til alle kulturer og holdninger, så længe de ikke udfordrer de moralske og etiske standarder, vores demokrati og retsopfattelse bygger på.
- at lovgivningen både skal motivere borgerne til at udvise god adfærd og sikre en retfærdig fordeling af goderne.
- at målet ikke er økonomisk lighed, men chancelighed, så alle borgere har samme mulighed for at udnytte egne evner til både egen og samfundets fordel.
- at alle borgere har ret til at vælge deres liv, men pligt til at forsørge sig selv, hvis de kan.
- at beslutninger skal træffes så tæt på borgeren som muligt.
- at vi pragmatisk må tage udgangspunkt i det samfund, vi lever i her og nu.

M KLIMA OG ENERGI:

GRØN KONSEKVENNS

Dette århundredes største udfordring er at stoppe den globale opvarmning, som i løbet af få årtier kan ændre livsbetingelserne for store dele af kloden. Nogle områder i verden vil blive oversvømmet, så de bliver ubeboelige. Andre vil blive udsat for langvarig tørke, som dels gør jorden ufrugtbar, og dels fører til skovbrande, så skovene kommer til at udlede i stedet for at optage CO₂.

Dermed forsvinder livsgrundlaget for millioner af mennesker, men også resten af verdens befolkning får konsekvenserne at føle. Flygtningestrømmene fra de direkte berørte områder vil tiltage, og der vil opstå global knaphed på fødevarer. Samtidigt vil risikoen for ekstremt vejr stige, og det kan føre til store skader på bygninger og infrastruktur.

Den gennemsnitlige temperatur i forhold til tiden før industrialiseringen er steget med 1,1 grader, og ifølge videnskaben vil en stigning på mere end 1,5 grader få katastrofale følger. Der er derfor stor politisk enighed om, at CO₂-udledningen skal reduceres markant for at holde temperaturen nede.

Klimaudfordringen bør således være udenfor enhver diskussion, men derimod en grundpræmis for det politiske arbejde i de kommende år. Og vi skal være parate til at tage konsekvensen. "Det grønne" er ikke en særlig politisk disciplin, men skal tænkes ind i alt det, vi gør. Vi skal være parate til at anvende de midler, der skal til.

Forbud og restriktioner bør ikke være den primære vej, der betrædes. Ny teknologi og adfærdspåvirkning gennem skatte- og tilskudssystemet samt det offentlige egen indkøbspolitik vil føre til de ønskede resultater, og så er det samtidigt de værktøjer, der giver mindst negativ påvirkning af velstands niveauet.

Det offentlige indkøbskraft skal bruges til at understøtte grønne løsninger. Det vil have stor betydning for produktudviklingen, hvis det offentlige konsekvent efterspørger de mest bæredygtige produkter og tjenesteydelser. Når der lægges asfalt, skal den være "grøn", og rækker pengene ikke til et gennemført grønt projekt, må der enten skrues ned for projektet eller bruges flere penge på det. Vi skal ikke "snyde på den grønne vægt", hvis pengene ikke passer med ambitionerne.

Vi skal gøre op med den nuværende tilgang til den grønne omstilling, hvor offentlige myndigheder tungt og bureaukratisk detailstyrer udviklingen af nye energifelter, -øer og -projekter. Ved at basere fremtidig energiudvikling på koncessionsmodeller kan vi øge hastigheden af den grønne omstilling - på vores præmisser - og lade de aktører med den bedste teknologi og hurtigste omstillingsevne udvikle bæredygtige energifelter og løsninger.

Det er også vigtigt, at vores målsætninger ses i international sammenhæng. Danmark skal arbejde for, at EU sætter ambitiøse mål, og EU skal presse på for, at resten af verden følger med. EU bør bruge sin position som verdens største handelsblok til at forfølge klimapolitiske mål, f.eks. ved at lade toldsatserne afspejle importvarernes samlede CO₂-aftryk.

Danmark skal være foregangsland på klimaområdet, men vi kan omvendt ikke føre en klimapolitik, der er helt uafhængig af landene omkring os. Hvis restriktioner og høje afgifter fører til eksport af danske arbejdspladser til lande med lavere klimakrav, gør vi os selv en stor bjørnetjeneste.

Næsten ¾ af verdens udledning af drivhusgasser kommer fra produktion, som er baseret på fossile brændstoffer. Målet er, at både produktion og transport med fossile brændstoffer helt udfases inden 2035. Det mål skal nås ved en kombination af højere afgifter på fossil energi, herunder en høj CO₂-afgift samt tilskud til vedvarende energi.

Ved at fremme brugen af vedvarende energi skabes der desuden en kritisk masse, som gør energiproduktionen stadigt billigere, så der også bliver god økonomi i det. Omkostningerne til produktion af strøm fra havvind er således faldet med 2/3 i løbet af de seneste ti år. Denne naturressource skal bruges til "grønne elektroner" (elektrificering) og "grønne molekyler" (Power-to-X). En fuld grøn omstilling kræver begge dele, så der skal skrues gevaldigt op for beslutnings- og implementeringstempoet.

Det er også vigtigt med en åben tilgang til energi-forskningen herunder i fremtidige atomteknologier, og Danmark skal derfor deltage aktivt i international energiforskning indenfor en bred vifte af klimarelaterede teknologier.

Det kan ikke udelukkes, at det på et tidspunkt bliver nødvendigt at gennemtvinge udfasningen af produktion- og transportformer baseret på fossile brændstoffer, men man kan komme et langt stykke af vejen ved tilskud og beskatning.

MODERATERNE MENER:

- at CO₂-udledningen skal nedbringes markant, så den globale opvarmning holdes under 1,5 grader.
- at målet primært skal nås ved ny teknologi herunder sol, vind, smarte energisystemer, fremtidige a-kraft-løsninger, ved adfærdspåvirkning gennem skatte- og tilskudssystemet og ved den offentlige indkøbspolitik.
- At Danmarks vind-kompetencer via koncessionsmodeller i Nordsøen skal bruges hurtigere og mere offensivt i til produktion af både 'grønne elektroner' og 'grønne molekyler'.
- at Danmark skal arbejde for, at EU sætter ambitiøse mål. EU bør bruge sin position som verdens største handelsblok til at lade toldsatserne afspejle importvarernes samlede CO₂-aftryk.

M KULTUR:

KULTUREN BINDER OS SAMMEN

Dansk kunst og kultur er hjørnestenen og det bærende fundament i vores demokrati. Det er igennem kunsten, den fælles kultur skabes og formidles.

Kultur handler både om fortid, nutid og fremtid. Kendskabet til dansk kulturhistorie må sikres ved bevarelsen af fortidsminder og ved at fastholde kendskabet til såvel ældre som nyere dansk kunst og litteratur.

Staten skal støtte, men ikke definere kulturen. Politikerne og offentlige institutioner har naturligvis ret til at udtrykke deres mening om kunst og kultur, men bevillinger skal ikke baseres på politisk smagsdommeri. Det vil fratage kulturen muligheden for nytænkning og dynamik. Politikerne skal naturligvis sætte de økonomiske rammer for støtten, men bevillingerne bør overlades til politisk uafhængige udvalg, hvor både kulturproducenter og kulturbrugere er repræsenteret.

Kulturen skal nå ud til alle danskere. Det starter i folkeskolen, hvor morgensangens genindførelse skal gøre børn og unge bekendte med den store danske sangskat. Men unge skal også motiveres til at gøre brug af de mange kulturelle tilbud f.eks. gennem et kulturpas, som skal give støttet adgang til kulturelle aktiviteter i bred forstand.

Vi forestiller os et ungdomskulturpas med tre støtte-grader: kategori 1, omfattende film og musik med delvis støtte, kategori 2, indeholdende aktiv sportsdeltagelse med symbolsk egenbetaling, og kategori 3, som omfatter teatre, litteratur og museer med fuld støtte.

Kulturpolitikken skal også tænkes ind i integrationen af nydanskere. Det er vigtigt, at nydanskere møder gammeldanskere i alle de fællesskaber, vi deltager i. Kulturpasset for unge er en del af løsningen, men ældre nydanskere skal også tilskyndes til deltagelse i vores kulturelle tilbud.

Det er vigtigt, at alle borgere får adgang til kulturen. Museerne udgør en vigtig kulturformidler, uanset om der udstilles kunst, natur eller historie. Der bør være gratis adgang til alle offentligt ejede museers permanente udstillinger.

Den offentlige støtte må ligeledes sikre, at almindelige borgere har økonomisk mulighed for teateroplevelser.

I dag er Det Kongelige Teater og landsdelsscenerne forpligtet til at opføre klassiske forestillinger. Det mener vi, de bør fritages for. Kulturudbuddet bør ikke fastlåses i bestemte traditioner, men skal udvikle sig i takt med tiden. Klassiske forestillinger skal fortsat være velkomne, men det vil være et udtryk for utidig smagsdommeri at give dem en evig særstilling.

MODERATERNE MENER:

- at staten skal støtte, men ikke definere kulturen, og bevillinger skal ikke baseres på politisk smagsdommeri.
- at unge skal motiveres til at gøre brug af kulturelle tilbud gennem et kulturpas, som giver støttet adgang til kulturelle aktiviteter i bred forstand.
- at der bør være gratis adgang til alle offentligt ejede museers permanente udstillinger.

M SKAT

BESKATNINGEN SKAL BÅDE VÆRE RETFÆRDIG OG SKABE MOTIVATION

Skatteindtægterne finansierer alt det, vi er fælles om. Men naturligvis spiller det både en rolle, hvor meget vi betaler i skat, og hvad vi betaler skat af. Beskatningen må udformes, så den opfylder fire mål: at den skaber et tilstrækkeligt provenu, at den er fordelt retfærdigt, at den motiverer borgerne til at udvise den rigtige adfærd og at den bidrager til at skabe øget velstand for hele samfundet.

Når vi diskuterer skattepolitik i Danmark, ender det tit med, at fløjene står stålsat overfor hinanden. Skatten skal absolut ikke op under nogle omstændigheder, fordi det ødelægger vores konkurrenceevne, siger den ene fløj. Og på den anden side er der ikke en skat, der kan sænkes uden, at det er en masse på velfærden og en gave til de rige. Sandheden findes måske et sted i midten, men løsningerne bliver ikke bragt til bordet. Kompromiset søges ikke.

I Danmark har vi et progressivt skattesystem, og det skal vi fortsat have. De bredeste skuldre skal bære den tungeste byrde, men vi kan ikke bare blindt gøre byrden tungere og tungere. Det kan være med til at styrke Danmark, hvis byrden fordeles anderledes.

Det progressive skattesystem sikrer, at sammenhængskraften forbliver intakt, og at der kan skabes incitament, der understøtter social mobilitet, investeringer, vækst, etc. Det er godt, men vi skal gøre endnu mere for at skabe et mere retfærdigt og et klogere skattesystem. Retfærdigt forstået på den måde, at skatten skal sænkes på lave og høje arbejdsindkomster, men uden at sammenhængskraften går itu. Klogt forstået på den måde, at skattesystemet skal indrettes, så det indbyder til investeringer i danske arbejdspladser og virksomheder, der er med til at sikre, at Danmark forbliver et rigt land.

Det kan eksempelvis ske ved at indføre en ekstra skat for de allerhøjeste arbejdsindkomster, samtidig med at man sænker beskatningen af aktiegevinster og skaber ekstra incitament til at arbejde for de laveste i indkomstkalaen. Og samtidig skal vi have en drøftelse af boligskatternes indretning. For virksomheder bør man samtidig se på at sænke selskabsskatterne, da det kan være med til at tiltrække arbejdspladser og skabe nye virksomheder.

Derudover er det essentielt at skabe en CO₂-afgift, der skrues rigtig sammen for, at sikre mindre udledning.

MODERATERNE MENER:

- at der skal stilles fire krav til skattesystemet: det skal skaffe indtægter til finansiering af de offentlige udgifter, skattebyrden skal fordeles retfærdigt, beskatningen skal motivere borgerne til at gøre det, vi vil have mere af, og bidrage til at øge samfundets velstand.
- at den progressive indkomstskala bør bevares, men at indkomstskatten både skal sænkes i bunden og toppen.
- at kapitalindkomstskatten på investering i virksomheder og værdipapirer skal sænkes betydeligt.

M LIVSFASER:

HVERDAGEN SKAL HÆNGE SAMMEN HELE LIVET

Selvom vi mennesker ofte fokuserer på nuet, er livet sammensat af mange faser med skiftende behov. Behovet for frihed og støtte ændrer sig gennem hele livet. Så selv om den enkelte borger er instruktør i sit eget liv, må samfundets krav og støtte indrettes sådan, at det passer til livsfaserne.

I starten og slutningen af livet har vi behov for samfundets støtte til pasning, uddannelse og pleje, og livet igennem har vi alle brug for at blive holdt sunde og raske af læger, sygeplejersker og hospitaler. Men vi må regne med at være på arbejdsmarkedet som nettobidragydere til fællesskabet i de 30 til 40 år, der ligger imellem starten og slutningen på livet.

I den første fase af vores liv er vi vores forældres ansvar. Som udgangspunkt er det dem, der opdrager os, men da forældrene typisk deltager aktivt på arbejdsmarkedet, varetages en stor del af denne opgave af vuggestuer, børnehaver og skoler. Det kræver stor tillid at overlade sine børn i andres varetægt, og derfor er det vigtigt, at institutionerne opfylder forældrenes forventninger til pædagogik, omsorg og indlæring.

Der skal naturligvis være offentlige tilbud til børn og unge i nærområdet. Men vi har ingen berøringsangst over for private tilbud. Kan private levere den samme eller en bedre ydelse til prisen bør de også gives muligheden for det.

En stor del af dannelsesprocessen foregår i ungdomsårene, i perioden mellem børne- og voksenlivet. Vi ønsker at styrke dannelsen ved at sikre, at alle unge får en ungdomsuddannelse, som efterfølges af 3 til 6 måneders borgerpligt. Uanset hvordan vi som unge har lyst til at bruge hænderne og hovedet, skal vi have mulighed for at blive gode til det, vi brænder for. Samfundet har nemlig brug for gode håndværkere, omsorgsmedarbejdere og akademikere.

Ungdomsuddannelsen skal give os det faglige og dannelsesmæssige grundlag, inden vi starter på arbejdsmarkedet eller på en videregående uddannelse. Men samværet med andre unge skal også styrke muligheden for at danne sociale netværk på tværs af interesser og social baggrund. Det vil en mindre skarp opdeling mellem gymnasium og erhvervsuddannelser kunne bidrage til.

Dannelsesprocessen vil yderligere blive styrket ved at indføre en borgerpligt. Unge bør aftjene en borgerpligt ved forsvaret, civilforsvaret, i skoler, børneinstitutioner, ældreplejen eller ved civilsamfundets institutioner efter endt ungdomsuddannelse og inden starten på arbejdsmarkedet eller den videregående uddannelse. Hensigten er at skabe en forståelse for, at samfundsfællesskabet kræver en indsats af alle borgere.

Alle, der har evnerne, skal tilbydes og have mulighed for at fuldføre en videregående uddannelse, uanset social baggrund. Vi er fortalere for, at alle studerende modtager SU under bachelor-uddannelsen, så det ikke er økonomien, der afholder den unge fra at komme i gang. Til gengæld bør alle studerende arbejde på at finde et studenterjob, dels for at få erhvervs erfaring, dels for at tjene egne penge. Inden man eventuelt fortsætter på en master-uddannelse, har man forhåbentligt haft tid til at skaffe sig et studenterjob, men under alle omstændigheder skal man have mulighed for at optage statsgaranterede studielån, som afdrages, når man er kommet i job. Det står enhver frit for, om man ønsker at bruge sin uddannelse her eller i udlandet, men vi ser gerne, at det gøres attraktivt at blive i Danmark i en periode efter uddannelsen. Det mener vi bør belønnes med et fradrag for både renter og afdrag på studiegælden.

Næste fase i livet er ofte stiftelse af familie eller andet bofællesskab. Børnefamilierne skal have mulighed for at skabe en sund balance mellem arbejds- og familielivet, så det er en selvfølge, at der er pasningsmuligheder og skoler nær området. Det er i første række kommunernes ansvar, men vi ser også gerne, at private kræfter byder sig til, uanset om initiativtagerne er forældre eller andre ildsjæle.

Det er dyrt at stifte familie, ikke mindst i de første år, hvor indkomsten er lav og institutionspriserne er høje. Men ingen skal udskyde forældreskab af økonomiske grunde. Derfor foreslår vi en familiekonto, som familien kan trække på til institutionsbetaling i de trange år med lav indkomst og høje børneudgifter. Kontoen kan så nedbringes, når der med årene kommer mere luft i økonomien.

De fleste af os har et arbejdsliv på mellem 30 og 40 år, men der sker store forandringer med vores arbejdskapacitet og behov i løbet af denne periode. I starten er det vigtigt, at vi får arbejds- og familielivet til at hænge sammen, og henimod slutningen er der nok mere behov for skånsommere opgaver eller nedsat tid.

Private og offentlige arbejdsgivere bør i langt højere grad tænke alder positivt ind i personalepolitikken. Det er sundt at have en blanding af yngre agile og

ældre erfarne medarbejdere. Men det indebærer også, at vi som medarbejdere ikke forbinder karriere med jævnt stigende løn og stadigt mere ansvar helt frem til pensioneringen.

I de første år, hvor der typisk er behov for tid til familien, giver det mening at tilbyde hjemmearbejde og fleksible arbejdstider. Når børnene er "selvkørende", er der tid til at øge arbejdsmængden og -tempoet. Og når pensionsalderen nærmer sig, er der måske behov for nedsat tid og lavere arbejdstempo.

Vi ser det som politikernes og fagbevægelsens opgave at skabe de bedst mulige rammebetingelser for, at arbejdsgivere kan tilbyde lønmodtagere denne fleksibilitet.

Når vi forlader arbejdsmarkedet for at gå på pension, er der forhåbentligt mange år til, at der opstår et plejebehov. I de år, hvor man som pensionist er sund og rørig, er det rart med et økonomisk råderum til at nyde tilværelsen. Derfor er det vigtigt, at borgerne har et incitament til at spare op til pension.

Den tid kommer måske, hvor der er behov for hjælp i hjemmet. Om man får den hjælp skal ikke afhænge af politikernes prioriteringer. Vi foreslår derfor, at en del af pensionsindbetalingerne går til at spare op til fremtidig hjemmehjælp eller tilkøb af ydelser på plejehjemmet.

Alle skal have mulighed for at blive i hjemmet, så længe de vil. Men når den tid kommer, hvor der er behov for daglig pleje, skal vi kunne tilbyde plejehjem, der er fokuseret på at gøre de ældre glade. Offentlige plejehjem er kernen i ældreplejen, men vi ser også gerne, at private organisationer inddrages.

MODERATERNE MENER:

- at behovet for frihed og støtte ændrer sig gennem hele livet. Samfundets krav og støtte må indrettes sådan, at det passer til livsfaserne.
- at alle, der har evnerne, skal tilbydes og have mulighed for at fuldføre en videregående uddannelse, uanset social baggrund.
- at arbejdsmarkedet skal gøres fleksibelt, så arbejdet kan tilpasses alder, familiesituation og formåen.

M UNGDOMSUDDANNELSER:

ALLE SKAL HAVE EN UNGDOMS- UDDANNELSE

Alt for mange kommer aldrig videre end folkeskolen. Men selv om folkeskolen er grundstenen i vores uddannelsessystem, giver den ikke alene et tilstrækkeligt grundlag til at matche de krav, nutidens samfund stiller.

Stigningen i vores velstand bygger på viden, stigende specialisering og fokus på voksende kompleksitet. Mange arbejdsopgaver, som tidligere blev udført manuelt, er erstattet af maskinelle processer. Og jobs, der tidligere kun krævede en beskedent indføring, er erstattet af jobs, som stiller betydelige højere krav til viden og uddannelse.

Det er imidlertid en forkert antagelse, at stigende uddannelseskraav skulle udelukke store grupper fra arbejdsmarkedet. For selvom der stilles større krav til uddannelse, er det ikke kun flere akademikere, der er behov for. Der er også stort behov for folk, der tager en erhvervsuddannelse eller en uddannelse indenfor social- og sundhedssektoren.

Alle skal have en ungdomsuddannelse, og derfor går vi ind for 12 års læringspligt. Desværre vælger alt for mange unge gymnasiet, selvom uddannelsen ikke matcher evner eller interesser, og når langt de fleste vælger gymnasiet, får det automatisk en selvforstærkende virkning. For gymnasiet byder på et spændende socialt liv og anses samtidigt for det sikre valg, hvis man er i tvivl.

Ønsker man ikke at fortsætte på en videregående uddannelse, kan gymnasiet imidlertid være en blindgyde. Dels fordi det ikke forbereder til en praktisk erhvervsfaglig karriere, dels fordi det ikke i sig selv er en afsluttende uddannelse. Gymnasiet skal være en studieforbereende ungdomsuddannelse.

I ungdomsårene spiller dannelsen af sociale netværk en uhyre vigtig rolle, fordi det er her mange af de bånd knyttes, som får betydning senere i livet. Vi er derfor fortalere for, at alle ungdomsuddannelser samles på samme institution, og at den skarpe opdeling mellem erhvervsuddannelser og gymnasiet opløses. Der bør således være fælles fag på tværs af de to spor, og det skal ligeledes være nemmere at skifte mellem det studieforbereende og det erhvervsorienterede.

Det er imidlertid også vigtigt, at der gives et læringstilbud til unge, som ikke føler sig tiltrukket af skolebænken.

Selv om ungdomsuddannelserne primært har et fagligt og studieforberedende sigte, er dannelsen også et vigtigt element. Det er i ungdomsårene, man formes som menneske, og ungdomsuddannelsen skal bidrage til den proces.

Når ungdomsuddannelsen er afsluttet, bør alle unge aftjene en 3 til 6 måneders borgerpligt, inden de fortsætter i en erhvervsvirksomhed eller på en videregående uddannelse. Det kan være ved forsvarret, civilforsvarret, i skoler, børneinstitutioner, ældreplejen eller ved civilsamfundets institutioner. Det vil markere en naturlig afrunding på ungdommens dannelsesproces, inden voksenlivet for alvor starter på arbejdsmarkedet eller på en højere læreanstalt.

MODERATERNE MENER:

- at alle skal have en ungdomsuddannelse.
- at den skarpe opdeling mellem erhvervsuddannelser og gymnasiet skal opblødes, og at der skal tilbydes fag på tværs af de to spor.
- at alle unge skal aftjene en 3 til 6 måneders borgerpligt.

M UNGES MISTRIVSEL:

UNGE SKAL TRIVES

Unge mistrivsel er alarmerende høj, og udviklingen går fortsat den forkerte vej. Hver tredje unge kvinde og hver femte unge mand har dårligt mentalt helbred. Psykiske lidelser har nu overhalet fysiske sygdomme blandt unge, og problemet er størst blandt de 16 til 24 årige. Det må der gøres noget ved.

Stressbelastning, mobning og forældre, som er alkoholikere eller psykisk syge, belaster unges mentale sundhed. Det stigende digitale forbrug har ligeledes en negativ indflydelse på trivslen, fordi det både går ud over søvn og motion. Livsstilsvaner som kost, søvn og fysisk bevægelse har således stor indflydelse på vores psykiske velbefindende.

Mange unge rammes af stress, fordi de ikke føler, at de slår til. Der er skabt et stort konkurrencepres i uddannelsessystemet, fordi højere karakterer giver adgang til de uddannelser, flest vil ind på. Men løsningen er ikke at fjerne lysten til at præstere, men at motivere til et balanceret liv.

Selvom det er vigtigt at få en uddannelse, kan et aktivt og spændende fritidsliv have stor værdi og føre til afspænding og mental tilfredsstillelse. Ofte giver fritidslivet endda større glæde end uddannelses- og arbejdslivet. Unge skal derfor tidligt motiveres til at engagere sig i meningsfulde fritidsaktiviteter. Fællesskabet må sikre rammebetingelserne, men det er forældrene og skolerne, som må sørge for, at de udnyttes.

Mobning er stadig et problem. Børn, der mobber, har ingen forståelse for, at mobning kan give offeret livsvarige mén. Forældrene har ansvar for at motivere børnene til en sund social adfærd, mens lærerne må holde kontakt til alle elever, så mobning fanges i opløbet. Unge skal møde folk i andre aldersgrupper for at få et mere afbalanceret syn på præstation og for at modvirke nogle af de uheldige dynamikker, der kan være til stede i en ungdomskultur.

Mindre digitalt forbrug til fordel for fysisk aktivitet vil styrke den mentale sundhed. Vi nærer dog ingen illusioner om, at medieforbruget kan reduceres ved lov, men vi tror på, at det er muligt at begrænse tech-giganternes muligheder for at gøre unge afhængige af digitale aktiviteter.

Fraværsregistreringssystemet på landets ungdomsuddannelser skaber en kultur, hvor flere elever tager i skole syge, fordi de frygter for meget fravær. Desuden oplever mange en uretfærdig fraværsregistrering, f.eks. når eleven får fuldt fravær for at komme få minutter for sent til en lektions begyndelse. Det giver et forkert billede af elevens fravær, og fraværet bliver derfor en straf frem for et pædagogisk vejledende værktøj.

Derfor skal der laves et nyt og mere fair fraværsregistreringssystem, som kan registrere fravær på en måde, der afspejler virkeligheden, og som i højere grad er til hjælp for eleverne end til straf.

Uddannelsesnobberi fylder meget i elevernes hverdag. Hvis man får mellem 7 og 12 i folkeskolen, vælger mange pr. automatik gymnasiet, hvorimod de elever, der får lavere karakterer, påbegynder en erhvervsuddannelse. Den tendens er nødt til at stoppe. Det ligger unødvendigt pres på de unge, og fratager dem det frie uddannelsesvalg. En løsning kunne være, at der fokuseres mere på feedback og mindre på karaktergivning. Bedre vejledning i folkeskolen og mere brobygning skal hjælpe med at give eleverne en øget forståelse for, hvilken uddannelse de bør vælge. Det vil betyde, at flere vælger rigtigt første gang.

MODERATERNE MENER:

- at unge tidligt skal motiveres til at engagere sig i meningsfulde fritidsaktiviteter.
- at lærere og forældre har et fælles ansvar for at fange mobning i opløbet.
- at presset på de unges hverdag skal mindskes gennem bedre uddannelsesvejledning og større fokus på feedback på ungdomsuddannelserne modsat det nuværende fokus på karakterer.

FAMILIE:

FAMILIEN ER SAMFUNDETS KERNE

En familie er et bofællesskab bestående af mindst to personer. Det står enhver frit for, hvordan et sådant bofællesskab sammensættes, og hvad grundlaget for bofællesskabet er. Om det er baseret på kærlighed, ønsket om at sætte børn i verden eller deleøkonomi, er den enkeltes privatsag.

Af kulturelle og biologiske grunde dannes de fleste danske familier imidlertid af far, mor og børn. Da vi har en særlig interesse i, at der fødes børn, så vores samfund kan videreføres, har kernefamilien høj prioritet i vores familiepolitik.

Karrieren på arbejdsmarkedet har altid stået højt på danskerne prioritierungsliste, og langt de fleste forbinder deres identitet med det professionelle arbejde. Det har trængt den enkeltes sociale rolle i familien noget i baggrunden. Det forventes således, at opgaver som børne- og ældrepleje, der tidligere blev løst i familien, varetages af fællesskabet.

Vi ønsker ikke at skrue udviklingen tilbage til dengang, men familierne skal til gengæld have videre rammer for at tilrettelægge deres egen hverdag. De rammebetingelser, fællesskabet stiller til rådighed, skal ikke indrettes efter en fiktiv mønsterfamilie, men tilpasses danske familiers meget forskellige behov. Og familiernes rammebetingelser bestemmes af institutionstilbud, tilskudssystemet og arbejdsmarkedets indretning.

Der skal være institutionstilbud til rådighed i rimelig nærhed af familiens bopæl, og der bør være åbningstider, som i et vist omfang matcher forældrenes arbejdstider. Der må af fremtidens arbejdsgiver forventes større fleksibilitet med hensyn til arbejdstider og hjemmearbejde, hvilke i nogen grad vil kunne aflaste behovet for længere åbningstider.

Det må være op til forældrene selv at bestemme, om de ønsker deres børn passeret i institution, i privat regi, eller om de selv ønsker at påtage sig denne rolle. Uanset hvilken pasningsmodel, familien vælger, er børneopdragelsen forældrenes ansvar. Institutionerne giver forældrene aflastning, så de kan passe deres daglige arbejde, men det er forældrenes ansvar at give deres børn kærlighed, tryk og ansvarfølelse.

MODERATERNE MENER:

- at det står enhver frit for at vælge bofællesskabsform, men da børnefødsler er forudsætningen for samfundets beståen, må børnefamilier sikres gode rammebetingelser.
- at der skal være institutionstilbud i nærheden af familiens bopæl med åbningstider, som matcher forældrenes arbejdstider.
- at institutionerne bør aflastes ved, at arbejdsgivere fremover udviser større fleksibilitet med hensyn til arbejdstider og hjemmearbejde.
- at en 'familiekonto' skal kunne sprede de høje pasningsudgifter i barnets første leveår indtil myndighedsalderen, så økonomi i sig ikke udskyder ønsket om forældreskab.

ARBEJDSMARKED:

ET ARBEJDSMARKED FOR ALLE ALDRE OG FORUDSÆTNINGER

Målet er, at alle, der kan arbejde, skal arbejde. Det er der tre gode grunde til. For det første er arbejdet en vigtig del af den enkeltes identitet. For det andet skal alle borgere både kunne klare sig selv og tage hånd om dem, de er forsørgerpligtige for. Og for det tredje kræver finansieringen af velfærdssamfundet, at der er indkomster at beskatte.

Vi er tilhængere af den danske flexicurity-model, hvor virksomhederne ikke er bundet af lange medarbejderforpligtelser, men hvor fællesskabet til gengæld yder hjælp og støtte til afskedigede medarbejdere. Det sikrer en ideel kombination af fleksibilitet for virksomhederne og tryghed for medarbejderne.

Flexicurity-modellen forudsætter et effektivt beskæftigelsessystem, hvor borgere, der har brug for hjælp til at blive inkluderet i arbejdsfællesskabet, mødes i øjenhøjde og behandles som en kommende, relevant arbejdskraftsressource frem for, at der fokuseres på udfordringer og begrænsninger. Vi ønsker et mere frit valg til borgeren, som selv skal kunne vælge, om det er jobcentret, a-kassen eller en privat leverandør, der skal hjælpe med jobmatchet. Vi ønsker ikke at nedlægge jobcentre, men at udvikle- og konkurrenceudsætte dem til gavn for borgeren.

Det er også vigtigt, at arbejdsmarkedet indrettes således, at der kan skabes balance mellem arbejds- og familielivet. Vi påskønner de arbejdsgivere, der tilbyder medarbejderne fleksible møde- og arbejdstider, nedsat arbejdstid samt mulighed for at veksle mellem forskellige arbejdsopgaver og mellem kontor- og hjemmearbejde. Jo mere fleksibilitet arbejdsgiverne tilbyder, desto mindre bliver presset på velfærdssystemet. Har forældrene bedre mulighed for at tilrettelægge tiden, mindskes presset på børneinstitutionerne, og mindre stress i hverdagen aflaster sundhedssystemet.

Der skal være plads til alle på arbejdsmarkedet. Uanset alder og forudsætninger skal det være muligt for enhver arbejdsdygtig borger at finde et job. Vi anerkender fuldt ud arbejdsgiverens ret til at lede og fordele arbejdet, men i det omfang, der ikke kan skabes virksomhedsrentable jobs til folk på kanten af arbejdsmarkedet, bør fællesskabet træde til med tilskud. Selv om staten må give tilskud til f.eks. skånejobs, er alle bedre tjent med en aktiv borger på støttet job frem for en passiv borger på offentlig forsørgelse.

Der bør i Danmark indføres en ny 'værdighedsydelse'. Har man i årevis hængt fast i bistandssystemet, skal man have mulighed for at vælge en lavere værdighedsydelse, hvor man kommer fri af alle systemkravene.

Forslaget giver mennesker på værdighedsydelse mulighed for at arbejde for en lavere indslusningsløn uden modregning i ydelsen, så de får en chance for at få greb om egen tilværelse og måske med tiden kæmpe sig ind på det almindelige arbejdsmarked. Tidligere blev en succesfuld karriere forbundet med ansættelse i samme firma fra start til slut med stigende løn og med stadigt større ansvar indtil den dag, man nåede pensionsalderen og gik fra hyperaktiv til passiv. Sådan er det heldigvis ikke længere. I dag veksles der betydeligt mere mellem jobs, og det er ikke ualmindeligt, at man i en periode går ned i løn, arbejder mindre eller tager et job med mindre ledelsesansvar.

Arbejdsvilkårene er virksomhedernes ansvar, men vi må give dem rammebetingelser, der ikke forhindrer dem i at udvise fleksibilitet over for medarbejderne. Det bedste vil være, hvis medarbejderen får mulighed for at gå på nedsat tid, når de sociale forpligtelser kræver det, og at ældre medarbejdere kan trappe ned i tid, arbejdsopgaver og ansvar, så de holder længere på arbejdsmarkedet.

Mange virksomheder har problemer med at rekruttere kvalificeret arbejdskraft her i landet. Det problem bør løses ved at give mulighed for at hente kvalificeret arbejdskraft fra lande udenfor EU. Vi er således fortalere for et pointsystem, hvor der lægges vægt på både ansøgerens uddannelse og kvalifikationer, som vi oplever, der er mangel på indenlandsk.

MODERATERNE MENER:

- at balancen mellem arbejds- og familielivet er vigtig, derfor skal det gøres attraktivt for virksomhederne at tilbyde fleksible mødetider og arbejdssteder.
- at der skal være plads til alle på arbejdsmarkedet. Staten må støtte skånejobs, seniorordninger og tilbyde en 'værdighedsydelse' til mennesker, der hænger fast i årevis i kontanthjælpssystemet uden udsigt til at komme i beskæftigelse.
- at det skal være muligt at ansætte personer fra lande udenfor EU på baggrund af et pointsystem med vægt på uddannelse og kvalifikationer, der er mangel på.

M PENSION:

ALLE SKAL SPARE OP TIL TIDEN EFTER ARBEJDSLIVET

Helt unge mennesker har næppe pensionsopsparing øverst på dagsordenen, selvom vi ved, at de første indbetalinger er dem, der vokser mest til udbetaling. Som ung er det svært at forestille sig, at man på et tidspunkt ældes og mister ungdommens kraft, selvom naturlovene siger noget ganske andet. Det betød måske knap så meget, da pensionerne udelukkende var baseret på en generationskontrakt, hvor den yngre generation betalte den ældre generations pensioner.

Før 1891 eksisterede generationskontrakten kun på familieplan. Dengang var det nemlig børnenes ansvar at sørge for forældrene i alderdommen. I 1891 fik vi så aldersunderstøttelsen, som gav kommunerne ret til at udbetale en pension efter individuelle skøn. I 1922 afløstes den af aldersrenten, som alle kunne få, men som dog afhang af den enkeltes indkomst. Først i 1956 fik vi den folkepension, vi kender i dag, og som alle har ret til.

Folkepensionen og dens to forgængere var baseret på en kollektiv generationskontrakt for hele samfundet. Den var nem at finansiere, da der dengang var mange til at betale for de få. I 1891 blev en dansker i gennemsnit 50 år gammel, i 1922 60 år og i 1956 70 år. Nu er den forventede gennemsnitlige levetid steget til over 80 år. Og når der samtidigt fødes væsentligt færre børn end tidligere, lægges en langt større byrde på den arbejdende befolknings skuldre for at kunne finansiere pensionen til dem, der af aldersmæssige grunde trækker sig ud af arbejdsmarkedet.

I begyndelsen af 80'erne var man blevet opmærksom på den demografiske udviklings udfordringer, og i 1987 besluttede regeringen og arbejdsmarkedets parter udrulningen af arbejdsmarkedspensioner, hvor den enkelte lønmodtager selv sparer op til sin pension. I dag udgør arbejdsmarkedspensionerne langt den største del af danskernes pensioner.

Grundlæggende mener vi, at størrelsen af den enkeltes pension hverken bør afhænge af den demografiske udvikling eller af skiftende politiske prioriteringer, men af, hvor meget borgeren har lagt til side til alderdommen.

Aktive på arbejdsmarkedet omfatter lønmodtagere og selvstændige. For lønmodtagere vil grundstammen fortsat være arbejdsmarkedspensionen, altså den pension, man har aftalt med sin arbejdsgiver. Hertil kommer anden privat opsparing i form af livrenter, ratepension, aldersopsparing og frie midler. Selvstændige skal også forpligtes til at indbetale til pension, men efter regler, der bl.a. afhænger af alder og virksomhedens overskud.

Dansk Almennyttig Pensjonskasse (DAP) skal oprettes for de mange, der midlertidigt eller permanent er udelukket fra arbejdsmarkedet, hvad enten det er på grund af uarbejdsdygtighed eller længerevarende arbejdsløshed. Bidragene til denne pensionskasse skal betales af fællesskabet. Hermed vil alle, der har opholdt sig i Danmark i et helt arbejdsliv, modtage en pension, de kan leve af.

Der vil naturligvis være borgere, der ikke har opholdt sig i Danmark i et helt arbejdsliv, og som heller ikke har pensionsopsparinger med fra udlandet. De skal have suppleret udbetalingerne fra den danske opsparing med et beløb, så de kan leve af den samlede ydelse.

I pensionisttilværelsens første røge år er der kræfter til at bruge pensionen på et aktivt liv. Men når kræfterne efterhånden slipper op, er der behov for hjælp i hjemmet eller ældrepleje. I dag finansieres den offentlige hjemmehjælp og ældrepleje over skatterne og er dermed underlagt politikernes prioriteringer. Vi mener, at hjælp i hjemmet og ældrepleje skal være en rettighed, man sparer op til, og som ikke kan blive offer for politiske sparerunder. Derfor bør en del af pensionsindbetalingerne øremærkes fremtidig hjemmehjælp og pleje.

Både fællesskabet og den enkelte borger har fordele ved at gå over til det rent opsparingsbaserede pensionssystem. For fællesskabet indebærer det, at statsfinansieringen bliver mindre følsomme over for demografiske forskydninger. Det er ikke rimeligt, at skattebelastningen skal øges, fordi man tilfældigvis tilhører en generation med få på arbejdsmarkedet og mange på pension.

For den enkelte borger er fordelene, at man ejer sin egen pension. Man kan derfor nøje planlægge sin økonomi i alderdommen uden tanke på et nyt politisk flertals luner. Ønsker man at arbejde ved siden, bliver det heller ikke modregnet, fordi pensionen ikke længere er en social ydelse, men din egen opsparing.

MODERATERNE MENER:

- At pensionssystemet skal baseres på egen opsparing, så demografiske risici undgås.
- At staten skal betale opsparingen for borgere, som er udenfor arbejdsmarkedet.
- At en del af pensionsopsparingen skal øremærkes fremtidige behov for hjemmehjælp og ældrepleje.

M ÆLDREPLEJE:

KOMPETENCER OG DRIVKRAFT GIVER BEDRE PLEJE END REGLER

De fleste af os når en alder, hvor vi ikke længere har kræfterne til selv at passe en husholdning. Det er en langsom proces, men vi skal undervejs have nogle reelle valgmuligheder, som passer til alder og helbred.

I modsætning til så mange andre hændelser i livet, burde aldringen ikke komme som en overraskelse. Alligevel er det langt fra alle, der økonomisk har forberedt sig på at blive gammel. Vi har delvist vænnet os til selv at spare op til pension, men det er i udpræget grad forventningen, at fællesskabet tager ansvaret for ældreplejen.

Langt hen ad vejen har fællesskabet sin del af ansvaret. De, der i de kommende år får behov for ældrepleje, har en berettiget forventning om, at det offentlige stiller ordentlige plejevilkår til rådighed. Det må der her og nu afsættes de fornødne ressourcer til. Men vi er ikke overbeviste om, at det offentlige på længere sigt vil kunne indfri danskernes stadigt større forventninger til seniortilværelsen.

Vi foreslår derfor, at der i tillæg til pensionsopsparingen indføres en plejeopsparing, som alle borgere deltager i. Lønmodtagere og selvstændige skal have mulighed for at spare op gennem deres arbejdsmarkeds- og privatpensioner, mens staten indbetaler opsparingen for borgere udenfor arbejdsmarkedet gennem et statsligt forsikringssystem. Plejeopsparingen skal kunne bruges til betaling for hjemmehjælp og tilkøbsydelse på offentlige og private plejehjem.

Ældre skal have mulighed for at blive i eget hjem så længe som muligt, hvis de vil. For mens nogle foretrækker at blive i vante omgivelser, ønsker andre ældre det sociale samvær, som et bofællesskab kan give, mens atter andre er så plejekrævende, at plejehjemmet er den bedste løsning. De, der vil og kan blive boende i eget hjem, skal tilbydes hjemmehjælp. Men det skal være muligt at tilkøbe mere hjælp, hvis det skattefinansierede tilbud er utilstrækkeligt. Både offentlige og private aktører skal kunne tilbyde tilkøbsydelser, som betales af egen lomme eller af plejeopsparingen.

Bofællesskaber er løsningen for ældre, som ikke er plejekrævende, men som søger socialt samvær med andre ældre. Desuden vil ældre kunne aflaste og hjælpe hinanden og behovet for pleje mindskes. Både kommuner og pensionskasser driver og finansierer såvel bofællesskaber som seniorboliger for enlige og ægtepar. Pensionskasserne indtager en helt central rolle i nytænkning, udbud og drift af fremtidens seniorboliger.

Plejehjem er primært for ældre med et stort plejebestandsbehov. Ofte er det kun den ene ægtefælle, der er plejekrævende, men det skal altid være muligt for begge ægtefæller at flytte ind på samme plejehjem. Også på dette område er kommuner og pensionskasser naturlige aktører. Men private plejehjem, der er drevet af engagerede ildsjæle, har historisk vist sig som mestre i at sætte beboerne i centrum ved at tage individuelle hensyn. Private aktører skal derfor fortsat have optimale betingelser for at drive plejehjem, da der er brug for dem.

Kommunale plejehjem bør i fremtiden drives i en selskabslignende struktur med egen bestyrelse og daglig ledelse og med offentligt ejerskab. Kommunen skal fastlægge rammebetingelserne, og bestyrelsen og ledelsen skal stå til ansvar overfor kommunen. De kommunale plejehjem skal have vide rammer for at indrette sig efter beboernes ønsker, og det skal være muligt for beboerne at købe tillægsydelser.

MODERATERNE MENER:

- at der bør indføres en plejeopsparing, som skal kunne bruges til betaling for hjemmehjælp og tilkøbsydelser på offentlige og private plejehjem.
- at private plejehjem, der er gode til at sætte beboerne i centrum og tage individuelle hensyn, skal have gode betingelser.
- at kommunale plejehjem bør drives som selvstændige enheder med egen bestyrelse og daglig ledelse.

SUNDHED:

NÆRHED OG EKSPERTISE GIVER ET BEDRE SUNDHEDSVÆSEN

Sundhed er en vigtig del af vores kernevedfærd. Vi kommer på et tidspunkt alle i kontakt med sundhedsvæsenet, og med alderen tiltager kontakthypigheden. Derfor skal der være fri og lige adgang til sundhedsvæsenet for alle borgere.

Det er vigtigt, at sundhedsvæsenet både prioriterer forebyggelse og helbredelse. Jo mere vi investerer i intelligent forebyggelse, desto færre ressourcer behøver vi til at helbrede. Det ændrer dog ikke ved, at resourceforbruget vil stige i de kommende mange år. Vi bliver flere ældre, flere med livsstilssygdomme og flere kronisk syge, og vi får samtidigt adgang til flere og dyrere behandlingsmetoder, som vi ikke kan undlade at tage i anvendelse.

Sundhedsvæsenet involverer mange mennesker med meget forskellige, men vigtige faglige kompetencer: hospitalslæger med forskellige specialer, speciallæger, praktiserende læger, sygeplejersker, SOSU-assistenten, portører, fysioterapeuter, farmaceuter, diætister, etc. Samtlige udfylder en vigtig funktion, som har det fælles sigte at holde eller gøre os sunde.

Hertil kommer de mange økonomiske og faglige beslutningstagere. De økonomiske beslutningstagere er primært regioner, men også stat og kommune, mens det er lægerne, der står for de fleste faglige beslutninger. Det gør sundhedsvæsenet til en administrativt kompliceret størrelse, som ikke alene kan styres af ordrer oppefra eller gode intentioner i bunden af beslutningshierarkiet.

Behandlingen på vores sygehuse er blevet betydeligt bedre i de seneste 10 til 20 år, men der er fortsat store udfordringer med styring og prioritering. Styringen af sundhedsvæsenet må have to vigtige overordnede prioriteter: at der både foretages en effektiv diagnosticering og en hurtig efterfølgende behandling, og at der tages udgangspunkt i den enkelte patients behov. Vi vil gøre noget ved både effektiviteten og ved den borgernære kontakt.

Effektiviteten forudsætter, at regionerne afskaffes. De er for små til at stå for den overordnede prioritering og for store til at sikre den borgernære kontakt. Vi ønsker i stedet at etablere et SygehusDK med det overordnede ansvar for alle danske sygehuse. Danmark er simpelthen for lille til, at vi kan tillade store regionale forskelle

i prioriteringer, behandlingstider og IT-systemer. SygehusDK skal drives af en professionel ledelse, som har ansvaret for driften af landets sygehuse og det overordnede ansvar for sammenhængen i hele sundhedsvæsenet.

Der skal etableres et fælles IT-system for hele landet, som gør det problemfrit at registrere og kommunikere, uanset hvor i landet patienten behandles. Psykiske og fysiske sygdomme skal ligestilles gennem en psykiatripakke, som sikrer en effektiv behandling fra start til slut. Og så skal der etableres et akutberedskab i hele landet, hvor der er samme dækning med ambulancer, akutlægebiler og lægehelikoptere.

Den borgernære kontakt skal styrkes ved etableringen af regionale sundhedsklynger med selvstændig økonomi og kompetencer. Sundhedsklyngerne skal forpligte de regionale sygehuse, familielægen og kommunerne på et effektivt samarbejde. Derudover skal det sundhedsfaglige personale på hospitalerne aflastes for administrative opgaver, så de får mere tid til patienterne. Der er vigtigt, at der er fokus på patienten i hele behandlingsforløbet. Kronikere og patienter i længere behandlingsforløb skal tildeles en fast kontaktperson.

Vi hilser private alternativer til det offentlige sundhedsvæsen velkommen. Dels er det altid sundt med konkurrence, så vi har noget at måle det offentlige sundhedsvæsens omkostninger og effektivitet op imod. Dels giver private udbydere systemuafhængighed og større fleksibilitet mulighed for aflastning i spidsbelastningssituationer. Selvfølgelig konkurrerer det offentlige og private sundhedsvæsen om de samme personaleressourcer, men det er jo et velkendt og accepteret fænomen på alle de områder, hvor der er fælles berøringspunkter i indholdet af offentlige og private jobs.

MODERATERNE MENER:

- at den overordnede styring af de danske sygehuse skal varetages af en professionel ledelse i et landsomfattende SygehusDK, og at der skal etableres et fælles IT-system for hele landet. Regionerne skal nedlægges.
- at den borgernære kontakt skal styrkes ved etableringen af 20 til 25 sundhedsklynger.
- at private udbydere har en vigtig rolle der, hvor der er brug for fleksibilitet.

OFFENTLIGE OG PRIVATE INSTITUTIONER:

OFFENTLIGE UDDANNELSES- OG VELFÆRDSINSTITUTIONER SKAL DRIVES SOM SELVSTÆNDIGE ENHEDER

De borgernære offentlige institutioner er gennem årene sandet mere og mere til i bureaukrati, uprofessionel ledelse og processtyring. Afstanden mellem leveret kvalitet og borgernes forventninger øges, og den bliver kun større i takt med, at demografien får behovene til at vokse, og kampen om de knappe medarbejderressourcer spidser til.

Det er ikke et nyt problem, men i generationer er løsningerne strandet i en ideologisk kamp mellem det private og det offentlige. Mere udlicitering og privatisering har det lydt fra den ene lejr. Flere penge og højere normeringer fra den anden. Der er brug for at finde en tredje vej frem, hvor vi frisætter faglig frihed og energi i den offentlige sektor, og flytter fokus fra proces til indhold. Det kan ske ved, at de borgernære offentlige velfærds- og uddannelsesinstitutioner får samme rammevilkår og frihedsgrader som private virksomheder og selvejende institutioner – samtidig med, at de fortsat er offentligt ejede og under politisk kontrol.

Der er bred politisk enighed om, at samfundet har et medansvar for, at der stilles løsninger til rådighed indenfor pasning, pleje, sundhed og uddannelse. Vuggestuer, børnehaver, plejehjem, uddannelsesinstitutioner og hospitaler er blandt de fælles opgaver, hvor vi med god ret kan forvente, at det offentlige er aktiv aktør.

I Danmark står det offentlige for langt hovedparten af disse institutioner, når det angår ejerskabet og driften af dem. Det er en tradition, som er skabt gennem mange årtier, og som tager udgangspunkt i en fast tro på central politisk kontrol og en manglende tillid til civilsamfundets præstationsevner. Da grundloven i sin tid blev udformet, havde dens fædre næppe forestillet sig starten på et system, der med tiden skulle drifte halvdelen af Danmarks bruttonationalprodukt.

Men det er ikke en naturlov, at det skal være sådan. Mange europæiske lande har indrettet sig anderledes, uden at det har resulteret i dårligere kvalitet og service, end den vi kender i Danmark. Nogle lande har stærke civile organisationer, andre har professionelle private firmaer, som står for hele eller dele af et serviceområde.

I Danmark føler vi os mest trygge ved, at fællesskabet fastlægger kravene til de institutioner, vi betror vores børn, unge og ældre til. Derfor er det vigtigt, at de overordnede ydelseskrav fastlægges af politikerne som repræsentanter for fællesskabet. Til gengæld er politikere ikke de bedste til at stå for driften af dem.

Vuggestuer, børnehaver, skoler og plejehjem er kommunale opgaver, som allerede i dag suppleres med private tilbud. Det er godt med konkurrence for, det giver mulighed for at sammenligne kvalitet og effektivitet. Men det er også vigtigt, at ledelse og medarbejdere får plads til faglighed og får frihed til at sætte borgeren i centrum. Indenfor både uddannelse og den offentlige ældrepleje er det således naturligt, at der tilbydes tilkøbsmuligheder, så det bliver muligt at imødekomme individuelle behov.

Kommunale institutioner bør derfor ikke ledes som en del af den offentlige forvaltning, men bør drives som selvstændige enheder i en selskabslignende struktur med egen bestyrelse og med offentligt ejerskab.

Bestyrelsen og ledelsen af de kommunalt ejede institutioner skal have frihed til at drive institutionen indenfor de krav, kommunen stiller. Bestyrelsen skal sammensættes af f.eks. politikere, forældre, ansatte, pårørende og repræsentanter fra erhvervslivet i bl.a. vuggestuer, børnehaver, skoler og plejehjem. Både bestyrelsen og den daglige ledelse skal kunne udskiftes efter samme regler, som gælder i en privat virksomhed.

Staten skal stille de overordnede krav til de institutioner, som står for ungdomsuddannelserne og de videregående uddannelser, men også her skal ledelsen have betydelig frihed til at drive institutionerne. Da uddannelserne er målrettede en karriere på arbejdsmarkedet, er det naturligt, at både private og offentlige arbejdsgivere repræsenteres i bestyrelserne. Også her bør bestyrelse og ledelse kunne udskiftes som i en privat virksomhed.

Hospitaler skal overordnet drives af SygehusDK, som etableres som et offentligt ejet selskab med selvstændig direktion og bestyrelse. Bestyrelsen skal repræsentere staten, lægefaglige ekspertise og patienter.

Tilbuddet fra offentlige ejede institutioner skal imidlertid ikke stå alene. Der er også behov for private aktører, som i nogle tilfælde vil være i konkurrence med offentlige tilbud, men i andre tilfælde som supplement. Fordelen ved private aktører er, at de kan udvikle tilbud, som retter sig mod særlige behov, der ikke dækkes af de generelle offentlige tilbud, enten fordi det er indenfor en specifikt specialisering, eller fordi det ikke er politisk prioriteret.

Borgerne skal naturligvis ikke stilles dårligere, fordi de vælger en privat frem for en offentlig løsning. Refusionstaksten ved brug af private løsninger bør derfor svare til de udgifter, en sammenlignelig løsning ville koste hos en offentlig aktør, uanset om der er tale om pasning, pleje, uddannelse eller sundhed.

Det kræver, at omkostningerne ved at levere offentlige ydelser gøres mere gennemsigtige. For at sikre, at sådanne beregninger inkluderer alle de omkostninger, der reelt medgår til levering af ydelsen, bør beregningerne foretages uafhængigt af såvel offentlige som private aktører. Enten af en til formålet oprettet enhed eller af offentligt udpegede revisorer.

Hovedsigtet er det vigtigste: borgerne skal sikres den bedst mulige service med størst mulig valgfrihed til den lavest mulige pris. Det opnås bedst, hvis de offentlige velfærds- og uddannelsesinstitutioner styres på mål og resultater og ikke på proceskrav. Politikerne bør ikke blande sig i drift og detaljer, men skal alene holde fokus på visioner og udgifter.

MODERATERNE MENER:

- at der både indenfor uddannelse og ældrepleje bør tilbydes tilkøbsmuligheder, så det bliver muligt at imødekomme individuelle behov.
- at offentlige velfærds- og uddannelsesinstitutioner bør drives som selvstændige enheder med egen bestyrelse.
- at der også er behov for private aktører, både i konkurrence og som supplement til offentlige tilbud.

VÆKST OG IVÆRKSÆTTERI:

VI SKAL KÆLE FOR IVÆRKSÆTTERNE

Økonomisk vækst er betingelsen for, at stadigt flere i vores samfund kan få opfyldt ønsket om materiel velstand. De fleste af os tracter efter større forbrugsmuligheder samtidigt med, at vi ønsker at arbejde mindre, så vi både har mere tid til familien og til pleje af fritidsinteresserne.

Vækst og reduceret arbejdstid er ikke hinandens modsætninger. Historisk set har vi aldrig produceret mere og arbejdet mindre, end vi gør nu. Det kan vi ikke mindst takke vores fleksible samfundsmodel for. Både i landbruget, industrien og i servicesektoren har vi år for år formået at øge produktiviteten ved at arbejde smartere.

Det er en ofte gentaget misforståelse, at vækst altid fører til mere røg op af skorstenen. Det, der skaber vækst over tid, er imidlertid ikke mere fysisk produktion, men stigende kvalitet samt mere og bedre service. Ikke desto mindre lægger vi vægt på, at fysisk produktion i stigende grad foretages på et bæredygtigt grundlag, både hvad angår anvendte råmaterialer og medgået energi.

Når produktivitetsudviklingen måles fra det ene år til det andet, kommer langt det største bidrag fra eksisterende virksomheder. Ved brug af ny teknologi, mere effektive arbejdsprocesser og bedre uddannet personale er det år for år lykkedes os at skabe stadigt mere værdi, trods anvendelsen af stadigt færre ressourcer.

Set over en længere periode er det imidlertid afgørende, at produktion og service løbende tilføres innovation fra nye virksomheder. I 1976 havde otte af dem, der i dag er verdens ti største selskaber¹, endnu ikke set dagens lys, og i 1995 var fem af dem endnu ikke startet.

Der må derfor skabes gunstige rammebetingelser for, at driftige ildsjæle får mulighed for at realisere deres iværksætterdrømme. Der skal være plads til ambitioner, og Danmark skal også have plads til selv store vækstvirksomheder. Det er således vigtigt for nye virksomheder, at de har nem adgang til kapital, og at de

¹ I 2022, målt på kapitalisering

kan fastholde dygtige medarbejdere. Derfor skal privates adgang til at investere i nye virksomheder lettes bl.a. gennem en forhøjelse af grænsen for den andel af pensionsopsparingen, der kan investeres i et enkelt unoteret selskab. Samtidig skal vi det gøres mere attraktivt for medarbejdere at blive medejere.

Det er ikke politikernes opgave at udpege fremtidens vindere. Politikerne har ingen chance for at vide hvilke idéer, der ender i succes flere år frem i tiden. Det er den enkelte iværksætters villighed til at tage risikoen ved at prøve sig frem, der giver resultater. Den iværksætter, der lykkes med sit projekt, skal til gengæld også have lov at beholde en betydelig del af frugten ved både at tage risiko og at udføre slidsomt arbejde.

MODERATERNE MENER:

- at det er afgørende, at produktion og service tilføres innovation fra nye virksomheder.
- at der må skabes gunstige rammebetingelser for realisering af iværksætterdrømme. Den, der lykkes, skal have lov at beholde en betydelig del af gevinsten.
- at politikerne ikke skal forsøge at udpege fremtidens vindere. Det er den enkelte iværksætters idéer og risikovillighed, der giver resultater.

M SOCIALT UDSATTE:

EN MENNESKELIG OG VÆRDIG VEJ TIL HURTIG OG EFFEKTIV HJÆLP

Danmark har et af de bedste mest finmaskede velfærdssystemer i verden. Alligevel falder mennesker igennem. Det gælder ikke mindst vores mest udsatte, hvor alt for mange tabes i årevis, hvis ikke permanent.

Systemet er indrettet med den indbyggede mangel, at man skal være ressourcerstærk nok til at agere proceskonsulent i egen tilværelse for at få adgang til de sociale, sundhedsmæssige og økonomiske støtteforanstaltninger, man har retskrav på.

Den mangefacetterede indsats vores mest udsatte har brug for og ret til, må være fri af strukturelle barrierer. Den skal være let tilgængelig og koordineres mellem de ansvarlige sektorer. Ingen dør ind må være forkert. Samfundsomkostninger til alene vores godt 20.000 allermest udsatte borgere er anslået til at anløbe minimum 6 mia. kr. årligt, hvortil kommer civilsamfundsindsatserne.

Det er samtidig vurderet, at der her overvejende er tale om akutindsatser og ikke om de håndholdte og koordinerede indsatser på tværs af sektorerne, der er så stærkt brug for. Herfra er vejen til det højst mulige funktionsniveau unødvendigt lang, måske endda ufremkommeligt, hvis den enkelte borger skal skabe den mest meningsfulde tilværelse på egne præmisser. Det må og skal gøres bedre. Vi kan ikke være andet bekendt.

Mennesker med bredspektrede udfordringer som rusmiddelafhængighed, svære psykiske udfordringer, fysiske handicaps, hjemløshed eller funktionel hjemløshed etc. har en høj både sygelighed og dødelighed. De oplever alt for ofte, at deres individuelle hjælpe- og behandlingsbehov ikke passer ind og ikke imødekommes i de etablerede administrative rammer og systemer.

Det er afgørende, at de nu sikres ret til at blive hjulpet og modtage behandling der, hvor de faktisk opholder sig, frem for fortsat at være kastebolde mellem offentlige instanser. Det skaber yderligere forværring og unødigt tidlig død.

Det er nødvendigt med en ny administrativ struktur for hjælpen til mennesker med svær udsathed. "Borger i Danmark" er en vej, hvor eksempelvis hjemløse og funktionelt hjemløse sikres retskrav ikke alene på forsørgelsesgrundlag og anden

hjælp, støtte og behandling, men også gennem adgang til praktiserende læge og øvrige undersøgelser. Behandlingen i sundhedsvæsenet vil foregå i den kommune eller region, hvor man faktisk opholder sig. Den økonomiske forpligtigelse i den forbindelse flyttes fra kommunalt eller regionalt regi og løftes i stedet af staten, som dermed bliver garant for rettidig og tilstrækkelig hjælp og behandling.

Alle svært udsatte skal have ret til en koordinerende myndighedssagsbehandler og en støtteperson efter eget valg, der tilknyttes borgeren gennem hele forløbet. Denne støtteperson sørger for koordination samt udarbejdelse og løbende opdatering af handle- og behandlingsplaner. Støttepersonen hjælper samtidigt med kontakten og dialogen med de forskellige hjælpe- og behandlingsinstanser, etablering i bolig etc.

Svær rusmiddelafhængighed kan ses som symptom på ekstrem udsathed og utilstrækkelig hjælp. Narkotikafænomenet er et af de store samfundsproblemer, som vi må erkende aldrig at have fået hånd om. Årtiers repressiv politik har – modsat intentionen – haft store skadevirkninger på både individ- og samfundsniveau, mens de kriminaliserede rusmidler kun er blevet mere tilgængelige, og brugerne af dem er blevet flere.

Det er nødvendigt, at emnet snart tages op til samtale. Der skal findes den bedst mulige løsning på dette komplekse fænomen. Der findes dog ingen lette løsninger, men snarere bedre håndteringsmåder end andre. Brugere skal afkriminaliseres og i stedet for straf tilbydes den rette hjælp i et forebyggende og skadereducerende øjemed.

Samtidig vil vi kvalificere let tilgængelige både psykosociale, terapeutiske og substitutionsmedicinske alternativer til fortsat selvmedicinering på det illegale stofmarked.

MODERATERNE MENER:

- at der behov en ny tilgang til at hjælpe de mest udsatte medborgere baseret på den enkelte persons situation og præmisser - ikke på systemets vilkår.
- at substansmisbrug skal afkriminaliseres og borgeren hjælpes i stedet for at frygte strafferetslige konsekvenser.
- at svært udsatte medborgere skal have retsgaranti på en koordinerende sagsbehandler.

M RIGSFÆLLESSKABET:

RIGSFÆLLESSKABET ER BASERET PÅ GENSIDIG RESPEKT OG FÆLLES INTERESSER

Danmark, Grønland og Færøerne har en mere end 600-årig fælles historie, som binder os sammen på godt og ondt. Selv om vi ikke bindes sammen af geografisk nærhed, har vi stærke historiske bånd, som det er værd at holde fast i.

Forholdet mellem de tre rigsele har udviklet sig over tid. Når man har været sammen i mere end 600 år, har der naturligvis været perioder, som man ud fra nutidens perspektiv helst havde været foruden. De første 500 år var uden tvivl præget af et ulige magtforhold til Danmarks fordel, fordi sådan tænkte man dengang. Siden har vi erkendt, at alle nationer har ret til selvbestemmelse.

Selvbestemmelse indebærer, at både Grønland og Færøerne bestemmer over deres interne anliggender. Begge rigsele modtager fortsat bloktilskud fra Danmark, men målet er, at bloktilskuddene udfases i takt med, at økonomierne bliver selvstændigt bæredygtige. Danmark skal ikke blande sig i Grønlands og Færøernes økonomiske dispositioner, men tilskudskriterierne skal udformes således, at der tilskyndes til største mulig økonomisk ansvarlighed.

Mange grønlændere og færinger ønsker fuld suverænitet. Men formel suverænitet giver ikke nødvendigvis reel suverænitet. Grønlænderne og færingerne har således ikke selv ressourcerne til at forsvare deres territorier. Derfor er begge rigsele henvist til, at andre garanterer deres sikkerhed.

Af historiske grunde er denne opgave tilfaldet Danmark, naturligvis understøttet af de sikkerhedsgarantier, vi selv har gennem NATO. Set fra et grønlandsk og færøsk synspunkt kan der være fordele i at være sikkerhedsgaranteret af et mindre land frem for en stormagt, som ville have et andet magtpolitisk udgangspunkt.

Samlet udgør Rigsfællesskabet en relevant størrelse i sikkerhedspolitikken. Selvom Danmark står som garant for Rigsfællesskabets sikkerhed, skal Grønlands og Færøernes regering involveres mere i drøftelser af arktiske forsvarskapaciteter.

Samarbejdet mellem Danmark, Grønland og Færøerne må bygge på gensidig respekt, men det skal ikke føre til berøringsangst. Ligesom både Grønland og Færøerne har ret til at kritisere forholdene i Danmark, har vi naturligvis også lov at kritisere forholdene hos vores to rigsfæller.

Der er i alle tre rigsdele markant behov for mere viden om hinanden. Vi er fortalere for mere udveksling og mere samarbejde bl.a. gennem oprettelsen af en fælles fond, hvor alle rigsdele puljer ressourcer, som administreres i fællesskab.

MODERATERNE MENER:

- at Danmarks, Grønlands og Færøernes stærke historiske bånd er værd at holde fast i. Danmark, Grønland og Færøerne skal etablere en fælles fond med henblik på at støtte det gensidige kendskab og samarbejde mellem landene.
- at Danmark ikke skal blande sig i Grønlands og Færøernes økonomiske dispositioner, men gennem tilskudskriterierne tilskynde til økonomisk ansvarlighed.
- at Rigsfællesskabet udgør en relevant størrelse i sikkerhedspolitikken. Grønlands og Færøernes regeringer skal involveres i drøftelser af arktiske forsvarskapaciteter.

M FORSVAR OG SIKKERHED:

DANMARKS TRYGHED ER BASERET PÅ ALLIANCER MELLEM FRIE LANDE

Siden 2. verdenskrig har Danmarks sikkerhed været baseret på medlemskabet af NATO. Sovjetunionens fremfærd i Østeuropa umiddelbart efter krigen førte heldigvis til, at USA og Vesteuropa i 1949 så en fælles interesse i at etablere en forsvarsalliance med gensidig forpligtelse til at komme hinanden til undsætning, hvis et medlemsland blev angrebet.

Siden har den sikkerhedspolitiske situation forandret sig, og Europas sikkerhed er nu langt fra amerikanernes eneste bekymring. Vi kan derfor heller ikke være sikre på, at USA til evig tid vil prioritere NATO-alliancen så højt, som tilfældet har været hidtil. Men det er vanskeligt at klandre amerikanerne for, at egne geopolitiske interesser vægter højere end forsvaret af Europa.

At USA kræver større NATO-bidrag fra sine europæiske allierede skal derfor ses i lyset af to forhold. For det første finder mange amerikaner det urimeligt, at de skal finansiere forsvaret af lande, der er så ressourcestærke som de europæiske. Og for det andet ser amerikanerne en betydelig økonomisk og sikkerhedspolitisk trussel fra Kina, som også kalder på militært beredskab.

Budskabet er, at Europa skal kunne forsvare sig selv. Så længe USA står som garant for Europas sikkerhed, vil NATO dog fortsat være hjørnesteinen i dansk sikkerhedspolitik. Men vi må allerede nu forberede os på, at amerikanerne langsomt vender blikket væk fra Atlanterhavet og over mod Stillehavet. I denne situation har Danmark ikke noget alternativ til at deltage fuldt ud i et europæisk forsvarssamarbejde.

Det nuværende EU-forsvarssamarbejde er måske begyndelsen på en fælles sikkerhedspolitik, foreløbigt dog kun med fælles missioner og fælles materielindkøb på dagsordenen. Udenfor forsvarssamarbejdet spiller EU til gengæld en væsentlig sikkerhedspolitisk rolle, når det handler om forsyningsikkerhed og handelsembargoer. Om samarbejdet på længere sigt videreudvikler sig til en egentlig forsvarsalliance afhænger i første række af, om amerikanerne fortsat

prioriterer NATO-samarbejdet. Vi har en klar interesse i, at USA støtter op om Europas forsvar gennem NATO-forpligtelsen, men vi har ingen garanti for, at USA og Europas sikkerhedsmæssige interesser vil være sammenfaldende for evigt.

Det er vores grundlæggende opfattelse, at alle lande selv skal kunne bestemme deres allianceforhold. Vi ser gerne Danmark indgå i forsvarsalliancer, som har til formål at forsvare demokratiske systemer, og vi ser også gerne lande optaget i NATO, som er demokratiske eller arbejder på at blive det.

Det danske forsvar kan naturligvis ikke stå alene, men det skal yde et troværdigt bidrag til den samlede alliances forsvar. Derfor må dansk forsvars kapaciteter bygges op til og følge de styrkemål, som NATO-alliancen fastsætter, og vi ligeledes når de af 2% af BNP, som NATO-landene har forpligtet sig til.

Forsvaret har til opgave at sikre territorialforsvaret, men det skal også bidrage til alliansens fælles sikkerhed gennem operationer og udsendelser af relevant personel både inden- og udenfor alliansens geografiske område. Derfor er det vigtigt, at Danmark også prioriterer deltagelsen i internationale aktioner, der er med til at forebygge og begrænse flygtningestrømmen mod Europa.

Efter murens fald bredte den opfattelse sig hurtigt, at Danmarks sikkerhed ikke længere var truet. Ruslands invasion i Ukraine ændrede imidlertid dette billede markant, og der er nu stor politisk enighed om, at det danske forsvar skal udbygges. Det støtter vi fuldt ud, og vi mener, at der specielt bør lægges vægt på bygning af nye skibe til flåden, udvidelse af luftvåbnets F35-plattform og en forøgelse af specialoperationsstyrkerne.

Det er vigtigt, at vi fremover tænker mere langsigtet i forsvarssammenhæng. Bevillinger til forsvaret skal således ikke baseres på hændelsesbestemte stemningskift, men skal fastlægges for en længere årrække. Vi er derfor stærke fortalere for, at forsvarsforlig indgås for 8 til 10 år ad gangen, så forsvaret har mulighed for at langtidspanlægge.

Som følge af Rigsfællesskabet spiller Danmark en ganske særlig rolle i Arktis. Her har vi et stort sikkerhedspolitisk ansvar, som derved også gør Danmark sikkerhedspolitisk relevant. Vores arktiske interesser og tilstedeværelse har imidlertid direkte implikationer for Grønland og Færøerne, og derfor må de to rigsdeler regeringer løbende inddrages i drøftelserne af arktiske forsvarskapaciteter.

MODERATERNE MENER:

- at NATO er hjørnестenen i dansk sikkerhedspolitik, så længe USA garanterer Europas sikkerhed.
- at EU har en sikkerhedspolitisk rolle f.s.v. angår forsyningsikkerhed og handelsembargoer. Om EU udvikler sig til en forsvarsalliance afhænger af USA's fremtidige prioritering af NATO.
- at vi må øge investeringerne i forsvaret, så vi hurtigst muligt når de 2% af BNP, som NATO-landene har forpligtet sig til.

MARKED:

FRIHANDEL SKABER VELSTAND

Danmark er en lille åben økonomi. Igennem århundreder har vi handlet med landene omkring os, og det har gjort os til det velstående land, vi er i dag. Kun en mindre del af vores eksport har igennem tiderne været råvarer, hvor langt størstedelen har været varer, som er blevet værdiforædlet af danske hænder og hjerner.

Vi er i den grad afhængige af handel med lande, der både har købekraft og relevante varer at tilbyde os. Selv om vi selv har stor købekraft på hjemmemarkedet, kan det langt fra danne grundlag for vores velstand. Og selvom vi producerer sofistikerede og efterspurgte produkter, er vi afhængig af importvarer til både forbrug og videreforarbejdelse. Det er derfor i Danmarks interesse, at der er mest mulig frihandel mellem verdens købedygtige markeder.

EU er helt klart vores mest betydningsfulde marked. Over halvdelen af samhandlen foregår med de øvrige EU-lande, som i praksis kan betragtes som vores hjemmemarked. Selv om vi har en betydelig samhandel med andre lande, er nærmarkederne i EU kernen for både eksport og import. Det indre marked har gjort det nemt og enkelt at handle på tværs af de indre grænser ikke mindst for små og mellemstore virksomheder, som ikke nødvendigvis har kapaciteten til at håndtere fjerne markeders komplicerede produktkrav og høje toldsatter.

Skabelsen af EU's indre marked har i høj grad bidraget til den styrkede samhandel. Tidligere brugte hvert land tid og kræfter på at definere individuelle produktspecifikationer og miljøkrav, der var skræddersyet til nationale producenter. Ud over at koste en masse tid, skabte det både tilsigtede og utilsigtede handelshindringer for virksomhederne.

Indførelsen af ensartede regler gør det muligt at eksportere til alle EU-lande uden at udforme 27 forskellige udgaver af samme produkt. Og kan vi glæde os over, at mange lande må acceptere højere kvalitets- og miljøkrav, end de selv ville have fastsat, til gavn for danske kvalitetsprodukter.

Et indre marked baseret på mellemstatsligt samarbejde ville have været uoverskueligt. Det ville indebære, at samtlige lande kunne nedlægge veto mod den mindste produktspecifikation til skade for helheden. EU's overstatslige karakter på dette område gør det muligt at udforme regler, som er umiddelbart gældende i samtlige lande. Derfor er EU's indre marked en kæmpe succes.

Handelspolitikken handler om meget andet end traditionel udveksling af varer og tjenester, og specielt det sikkerhedspolitiske aspekt er trådt i forgrunden. Det gælder ikke mindst prioriteringen af forsyningsikkerhed og anvendelsen af handelsembargoer.

Vi har i mange år høstet globaliseringens frugter ved at outsource produktionen til fjerne og billigere egne. Men vi har også betalt prisen ved markedsforstyrrelser som følge af krige og epidemier. Vi har set for stort på, hvem der leverede vores energi, men vi har også måttet erkende, at leverandører af vigtige råstoffer kan presse os politisk i krisesituationer. Det er naturligvis de enkelte virksomheders eget ansvar at minimere risikoen ved en lang forsyningskæde. Men det er et politisk ansvar at sikre, at energiforsyningen ikke bruges som politisk pressionsmiddel. EU bør også her spille en rolle bl.a. ved at sikre en spredning i leveranceafhængigheden af politisk labile lande.

Handelsembargoer har kun virkning, hvis de gennemføres af lande, der tilsammen fylder noget i verdenshandlen. Selv om Danmark på mange områder kan spille rollen som foregangsland, giver det ingen mening at gennemføre rent danske embargoer. Dels fordi vi ikke fylder nok, og dels fordi vi er en del af et indre marked, som gør det nemt at omgå dansk enegang. Handelsembargoer giver derfor kun mening, hvis de som minimum iværksættes på EU-plan.

Selv om samhandlen spiller en afgørende rolle for dansk økonomi, ønsker vi ikke at gå på kompromis med vores overordnede menneskesyn. Lande, der fører angrebskrig, skal på alle måder boykottes, ligesom danske virksomheder ikke bør investere i lande, som er os fjendtligt stemt. Og så accepterer vi under ingen omstændigheder begrænsninger i yttringsfriheden af misforståede handelspolitiske hensyn.

MODERATERNE MENER:

- at Danmarks velstand ikke mindst er baseret på frihandel og EU's store indre marked.
- at forsyningsikkerhed skal have en større prioritering i handelspolitikken.
- at Danmark skal deltage i embargoer mod lande, der fører angrebskrig.

EU SKAL STYRKES PÅ KERNEOMRÅDERNE

EU er det eneste forpligtende samarbejde i Europa og er derfor også det naturlige omdrejningspunkt for samarbejdet med vores europæiske naboer. Danmark bør deltage aktivt og konstruktivt i dette samarbejde.

Tidligere afgjordes europæiske stridigheder ved at føre krige, hvor den stærkeste militærmagt gennemtrumfede sin vilje overfor resten af kontinentet. Igennem århundreder har de store europæiske lande på skift haft rollen som den førende magt, de øvrige lande måtte rette ind efter. Selv i fredsperioder blev konflikter primært løst med magtpolitiske midler, som naturligvis gjorde det nemmere for de store lande at opnå indflydelse.

Siden 2. verdenskrig har de europæiske demokratier udviklet en gensidig forståelse for, at stridigheder ikke bør løses med militærmagt, simpelthen fordi krigens omkostninger er alt for store. Med underskrivelsen af Rom-traktaten i 1957 etableredes for første gang et regelbaseret samarbejde i Europa, hvor forholdet mellem de europæiske lande ikke var baseret på den stærkeste ret, men på et retsligt grundlag, hvor landenes pligter og rettigheder er fastlagt. Det siger sig selv, at et land af Danmarks størrelse har betydelige fordele af et regelbundet samarbejde som EU frem for at være kasterbold i de store landes magtpolitik.

Siden starten har samarbejdet udviklet sig fra et overvejende mellemstatsligt samarbejde til et overvejende overstatsligt samarbejde. Formålet med det overstatslige samarbejde var at gøre fællesskabet mere beslutningsdygtigt, idet det mellemstatslige samarbejde ofte blev blokeret af en syndflod af særinteresser.

Det har specielt vist sig at være en fordel ved etableringen af det indre marked. Her er et virvar af nationale tekniske og miljømæssige krav blevet erstattet af regler, som er ens i hele EU. Det har været en enorm fordel, specielt for små og mellemstore virksomheder, som ikke længere behøver nationale produktgodkendelser ved eksport til andre EU-lande.

Men EU handler om meget andet end handel. EU er et værdifællesskab mellem demokratiske europæiske lande, og der gælder både politiske og økonomiske krav for at blive optaget som medlem. Det kræves, at alle medlemslande har stabile

institutioner, som sikrer demokrati, retsstat, menneskerettigheder samt respekt for og beskyttelse af mindretal. Samtidigt er det en forudsætning, at landet har en fungerende markedsøkonomi.

Værdifællesskabet gør EU-landene til vores naturlige samarbejdspartnere på en lang række områder. Det gælder således på områder som forsvars- og sikkerhedspolitisk samt handel, energi, klima, retspolitik, hvidvask og anden grænseoverskridende kriminalitet.

Samarbejde er ikke et mål i sig selv, men et middel til at nå grænseoverskridende løsninger, hvor det er påkrævet. På en lang række områder er forpligtende samarbejde slet ikke nødvendigt, og på andre områder er et bilateralt samarbejde med udvalgte nabolande tilstrækkeligt.

MODERATERNE MENER:

- at Danmark bør deltage aktiv og konstruktivt i EU-samarbejdet.
- at værdifællesskabet gør EU-landene til vores naturlige samarbejdspartnere på forsvars- og sikkerhedspolitisk samt handel, energi, klima, retspolitik, hvidvask og anden grænseoverskridende kriminalitet.
- at samarbejde ikke er et selvstændigt mål, men et middel til at nå grænseoverskridende løsninger, hvor det er påkrævet. På nogle områder er et forpligtende samarbejde ikke nødvendigt, og på andre områder er et samarbejde med nabolande tilstrækkeligt.

M RETSPOLITIK:

RETEN TIL FRIHED OG TRYGHED – I EN STÆRK RETSSTAT

Lovgivning tager tid og med god grund. Vores velstand hviler nemlig på et komplekst samfund med mange interesser, som alle skal inddrages, inden lovene vedtages. Det sikrer til gengæld, at lovene ikke sjuskes igennem og skal ændres med korte mellemrum.

Retsstaten bygger på en række vigtige forudsætninger: lighed for loven, proportionalitet i lovgivning og straf, frie og uafhængige domstole, forudsigelighed i magtudøvelsen og sikrede frihedsrettigheder for den enkelte borger.

Retssikkerheden er fundamentet for vores retspolitik. Borgerne skal kunne gennemskue og forstå både lovens bogstav og hensigter. Lovene skal være gennemtænkte, så de både er forståelige og dækkende. Men retssikkerhed handler naturligvis også om, at enhver er uskyldig til det modsatte er bevist.

Balancen mellem frihed og tryghed har altid været et retspolitisk dilemma. Vi hylder vores lovfæstede frihedsrettigheder: ytringsfriheden, forsamlingsfrihed og den private ejendomsret. Indenfor denne ramme skal vi kunne udfolde os som frie borgere. Samtidigt ønsker vi et velfungerende politi- og retsvæsen for at sikre tryghed og retfærdighed, når loven brydes og nogen gøres fortræd.

Lovene skal overholdes, og bliver de ikke det, skal lovovertræderen retsforfølges. Det kræver, at både politi og retssystem dimensioneres og organiseres, så simple lovovertrædelser kan behandles og dømmes hurtigt. Det samme krav kan naturligvis ikke stilles til komplicerede sager, men her er det til gengæld vigtigt, at alle nødvendige ressourcer stilles til rådighed for efterforskningsmyndighederne.

Straffen for lovovertrædelser skal stå i et rimeligt forhold til forbrydelsens grovhed, og der skal tages hensyn til omstændighederne, personen, og om der er tale om gentagelsestilfælde. Mindre førstegangsforbrydelser skal straffes med samfundstjeneste, men i gentagelsestilfælde skal straffen være fængsel med efterfølgende mulighed for resocialisering. Grove forbrydelser skal straffes hårdt. Dels fordi vi tror på den præventive virkning, og dels i respekt for offeret. Hensynet til offeret bør således altid veje tungere end hensynet til forbryderen.

Lovene gælder i hele Danmark. Derfor accepterer vi ikke parallelsamfund med egne love. Politiet skal uhindret kunne efterforske og anholde forbrydere overalt i landet og i alle boligområder.

Politiet skal stilles de midler til rådighed, der er nødvendige for at opklare forbrydelser. Videoovervågning kan være et indgreb i den personlige frihed, men vi finder den præventive virkning og udsigten til forbedrede opklaringsmuligheder vigtigere.

Vi er ikke desto mindre opmærksomme på, at de seneste års udvidelser af overvågningsmulighederne er affødt af en stigende terrortrussel, som ikke nødvendigvis er permanent. Lovgivning på dette område skal derfor løbende genovervejes, så Danmark ikke udvikler sig til noget, der kunne minde om en politistat.

MODERATERNE MENER:

- at retsstaten, lighed for loven, proportionalitet i lovgivning og straf, frie og uafhængige domstole, forudsigelighed i magtudøvelsen og sikrede frihedsrettigheder for den enkelte borger.
- at både politi og retssystem skal dimensioneres og organiseres, så simple lovovertrædelser kan behandles og dømmes hurtigt.
- at straffen for lovovertrædelser skal stå i et rimeligt forhold til forbrydelsens grovhed. Mindre førstegangsforbrydelser skal straffes med samfundstjeneste, men i gentagelsestilfælde med fængsel med efterfølgende resocialisering.

M INDVANDRING OG INTEGRATION:

ÅBENT FOR ALLE, DER KAN OG VIL

Historisk har Danmark været et åbent land for dem, der kom udefra, og vi ønskede at bidrage til det danske samfund. Vi inviterede hollændere til Danmark i 1500-tallet for at lære os dyrkningsmetoder. Vi modtog huguenotter på flugt fra religiøs forfølgelse i slutningen af 1600-tallet, ligesom der i samme periode kom mange jøder hertil. Og i slutningen af 1700-tallet kom herrnhutere fra Tyskland til Danmark, hvor de grundlagde Christiansfeld. Fælles for alle disse indvandrergrupper var, at de relativt hurtigt blev integreret samtidigt med, at de bevarede deres særpræg.

Vi værdsætter den indvandring, som beriger, men som også respekterer vores kultur. Ingen har patent på dansk kultur, som er under konstant udvikling. Men der er værdier, som vi forventer, at alle respekterer. Tolerance, kønslighed, frihed fra social kontrol, respekt for vores medmennesker og overholdelse af vores love er grundlæggende værdier.

Desværre har indvandringen i de seneste årtier ikke kun båret præg af harmoni og integration. Det er der i hvert fald to forklaringer på. For det første kommer en stor del af indvandrerne fra lande, hvis kultur ligger langt fra vores, og hvor der er betydelig vilje til at holde fast i den medbragte kultur. For det andet kommer en stor del af indvandringen fra samme kulturkreds, og det har muliggjort etableringen af parallelsamfund.

Vi ønsker ikke parallelsamfund og modkulturer i Danmark. Hvis man vil opholde sig her i landet, må man respektere vores værdigrundlag og vise vilje til at blive en del af vores samfund. Man må altså integrere sig ved at lære dansk, deltage på arbejdsmarkedet på lige fod med danskerne og sørge for, at ens børn passer deres skole. Det er forældrene, der har ansvaret for, at børnene opdrages til at blive en del af det danske samfund.

Vi forbeholder os ret til at bestemme, hvem der skal kunne slå sig ned i Danmark. Derfor bør der etableres et pointsystem for, hvad der kvalificerer

ikke-EU-borgere til indvandring. Her kan det canadiske system tjene som forbillede. Nøglekriterierne bør være god uddannelse, demokratisk tradition og faglige kvalifikationer på mangelområder. Opholdet i Danmark skal betinges af, at personen kan finde arbejde og er selvforsørgende.

For flygtninge er situationen naturligvis en anden. Vi har en forpligtelse til at hjælpe mennesker på flugt, men Danmark kan ikke tage imod alle flygtninge. Med udsigten til fortsatte krige, undertrykkelse og hungersnød, er der desværre udsigt til en fortsat stigning i antallet af flygtninge. Det problem kan vi ikke løse i Danmark alene. Vi ønsker derfor at arbejde for, at EU-landene får det fælles asylsystem til at fungere.

Indtil videre bør Danmark kun modtage et begrænset antal kvoteflygtninge. Selvom det forventes, at flygtningene på et tidspunkt vender hjem, er varigheden af opholdet her i landet umulig at forudse på forhånd. Det ville imidlertid være umenneskeligt at holde flygtningene i passivitet i årevis. Derfor kommer vi ikke uden om at integrere dem i samfundet bl.a. ved at give dem mulighed for at arbejde.

MODERATERNE MENER:

- at indvandrere som beriger og respekterer vores kultur skal være velkomne.
- at ophold her i landet kræver, at man viser vilje til at blive en del af vores samfund ved at lære dansk, deltage på arbejdsmarkedet på lige fod med danskerne og sørge for, at ens børn passer deres skole.
- at opholdstilladelse for borgere udenfor EU skal baseres på et pointsystem, hvor nøglekriterierne er god uddannelse, demokratisk tradition og faglige kvalifikationer på mangelområder.

M KIRKE OG RELIGION:

RELIGION ER EN PRIVATSAG

Det er fastsat i Grundlovens paragraf 4, at “den evangelisk-lutherske kirke er den danske folkekirke og understøttes som sådan af staten”. Det er en formulering, som stammer helt tilbage fra den første grundlov i 1849.

Dengang var Danmark et endnu mere homogent samfund religiøst set, og kristendommen fyldte mere i folks hverdag, end den gør i dag. Desuagtet mener vi, at det er værd at holde fast i folkekirken som institution. Det store flertal af danskere er medlemmer af folkekirken, og kirken er fortsat det sted, der samler mange danskere til dåb, konfirmation, bryllup og begravelse.

Men Grundloven giver os også religionsfrihed. I paragraf 68 står, at “ingen er pligtig til at yde personlige bidrag til nogen anden gudsdyrkelse end den, som er hans egen”. Selvom vi har kirkeskat i Danmark, betales den kun af medlemmerne. Og i paragraf 70 hedder det, at “ingen kan på grund af sin trosbekendelse eller afstamning berøves adgang til den fulde nydelse af borgerlige politiske rettigheder eller unddrage sig opfyldelsen af nogen almindelig borgerpligt”.

Religion er derfor en privatsag. Det er således hævet over enhver tvivl, at alle har ret til selv at bestemme, hvilken religion – om overhovedet nogen – man ønsker at bekende sig til. Men ligesom staten heller ikke blander sig i, hvad der er “god kultur”, gives der ikke desto mindre offentlig støtte til kulturelle formål. Det samme princip gælder for folkekirken. Den danske folkekirke bygger på et demokratisk princip med valg af menighedsråd, som har indflydelse på valg af præster, provster og biskopper. Det er med til at sikre, at folkekirken ikke bliver offer for sekteriske strømninger, men er åben for alle danskere, der bekender sig til kristendommen.

Men folkekirken har ikke desto mindre selv et betydeligt ansvar for at gøre sig relevant i danskernes bevidsthed. På længere sigt kan en statsstøttet folkekirke kun overleve, hvis den nyder bred opbakning i befolkningen.

MODERATERNE MENER:

- at det er værd at holde fast i folkekirken som institution.
- at religion er en privatsag, og at alle har ret til selv at bestemme, om de vil bekende sig til en religion.
- at folkekirken selv har et betydeligt ansvar for at gøre sig relevant i danskernes bevidsthed.

MODERATERNE

WWW.MODERATERNE.DK